

Tijdschrift 109

Historische Vereniging Vlaardingen • augustus 2008

Plantage boekhandel Den Draak

Den Draak, zelf ook deel van de
rijke Vlaardingse geschiedenis!

Veerplein 33-35 - 3131 CX Vlaardingen - tel. 010 4358822 - fax 010 4349574
e-mail: info@plantagedendraak.nl - www.plantagedendraak.nl

Fisc-ad

Fiscale en administratieve dienstverlening

J.A. Janson
fiscaal adviseur

Plein 1940 nr 47
3135 PR Vlaardingen
tel: 010 435 92 67
fax: 08 4220 69 33
e-mail: fiscad@hetnet.nl
www.fiscaaladviseurs.nl

Stout Grafische Dienstverlening

A. Hoogvlietstraat 6
3134 CC Vlaardingen
tel. 010-2480603
fax 010-4344878
email: info@stout.nu
www.stout.nu

**Voor het repareren van boeken
en het inbinden van
tijdschriften**

Marieke Velthuisen
Dalkruid 47
3137 WK Vlaardingen
Tel: 010 - 4746167
www.boekendokter.nl

Vlascom CV

Vlaardingse Assurantie Combinatie cv

Spoorstraat 2
NL - 3134 TA Vlaardingen

Website: www.vlascom.nl
e-mail: info@vlascom.nl
Tel +31(0) 10 248 04 85
Fax +31(0) 10 234 45 00

Advies op het gebied van:
Schadeverzekeringen
Watersportverzekeringen
Levensverzekeringen, Pensioenen
Financiële planning
Schadebegeleiding
Financiering, scheepshypotheken
Vermogensbeheer

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:
- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt € 16,50 per jaar, te voldoen per accept-girokaart. Het bankrekeningnummer van de vereniging is 39.56.57.016, het postgironummer is 750978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4 x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Het bestuur is als volgt samengesteld:
W.C. den Breems, voorzitter
A.W.J. Andriessen, penningmeester
mevr. G.H.J. Maat-Grijsen, secretaris
J. van Elk
E.A. Lohmann
A. Ouwendijk
E. van Rongen
mevr. T. van der Hoek, notuliste

Contactadres / losse verkoop publicaties:
Arnold Hoogvlietstraat 69
3134 CB Vlaardingen
Telefoon (010) 434 6864

Ledenadministratie:
Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Adres ledenactiviteiten:
Kortedijk 16a/b
3134 HB Vlaardingen
Telefoon (010) 435 3322 (kantoor)
(010) 434 2474 (thuis)

Redactie Tijd-Schrift:
E. van Rongen, eindredacteur
K. Bloem
A. Maarleveld
B. Ruigrok

Redactie-adres:
Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag op 3,5" diskette of per e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl t.a.v. de redactie.

ISSN 1380-2992

© Historische Vereniging Vlaardingen
Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Internet: www.hvv-vlaardingen.nl
E-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Productie: Stout Grafische Dienstverlening

Inhoud

Redactioneel 5

Wetenswaardigheden 6

Sport ter inspiratie 7

Gedicht "Wind van Zee" 8

Open Monumentendag 2008 9

De tijdlijn in het beschermde gezicht van Vlaardingen 10

Vlaardingen cultuur 12

Vettenoordse vloedpalen 14

Met plaat en tekst langs het spoor van de Vlaardingse tijdlijn 16

Boekbespreking 34

Ledenactiviteiten 35

Voor kopieën (ook in KLEUR)

moet je naast de molen zijn!
maandag t/m vrijdag van 09.15 - 17.30 uur
DRUKKERIJ/COPYSHOP
A. OUWENDIJK
naast de molen
Kortedijk 16a-b
3134 HB Vlaardingen

Het Vlaardingen cadeau !
Replica Vlaardings Haringbord

het waaigat
 woon-ideeënwarenhuis

Markt 57 Vlaardingen tel. 010-4343685
www.waaigatwonen.nl

ECHTE VLAARDINGERS
 KOPEN HUN TAPIJT BIJ:

Hofman
stofferij

Kuiperstraat 39b
 3131 CH Vlaardingen
 Tel/fax: 010-4351073

**EEN UITERST BETROUWBAAR EN
 VAKKUNDIG ADRES**

TAPIJT - GORDIJNEN - VINYL
 ZONWERING - LAMINAAT

DE VLAARDINGSE LIBRIJE
Maarten van der Vlis & Bouke Procee
Antiquaren

Ons antiquariaat is gespecialiseerd in boeken
 over: Vlaardingen, Geschiedenis, Klassieke
 Oudheid, Literatuur, Scheepvaart, Treinen,
 Sprookjes, Legenden en Kunst.

Openingstijden: di-vr 13.00-17.00 uur
za 10.00-17.00 uur

Landstraat 83, 3131 CE Vlaardingen
 010-2327945, www.delibrije.com

De Witte
 GARANTJEMAKELAARS

Korte Hoogstraat 4a
 3131 BK Vlaardingen
Tel. 010 - 434 38 44

NVM

- Bloemwerken en arrangementen
- Goed gesorteerde snijbloemen
- Bloeiende- en bladplanten
- Bruidsboeketten en corsages
- Rouwwerken

Markgraafaan 135
 3131 VL Vlaardingen
 Tel: 010 43 43 704

JAC. VERKUIL
 BLOEMSIERKUNST

Tijdljn

U heeft hier weer een bijzonder Tijd-Schrift in handen. Het is een extra dik nummer dat geheel gevuld is met artikelen van de werkgroep Open Monumenten, als voorbereiding en achtergrondinformatie voor Open Monumentendag, die op 13 september al weer voor de 19e keer in Vlaardingen gehouden zal worden. Een terugkerend thema is daarin dit jaar de tijdljn. Voor de kenner is die nu al zonder meer in de stad te herkennen en voor de lezer van Tijd-Schrift zal dat na bestudering van deze aflevering ook het geval zijn.

Vlaardingen kent nog aardig wat oude en enkele heel oude panden, die bij elkaar getuigen zijn van de geschiedenis en wording van de stad. Dat wordt gelukkig tegenwoordig ook van 'officiële' zijde erkend, want er zijn vergaande plannen om een groot deel van het centrum tot 'beschermd stadsgezicht' te bestempelen. Onze Vlaardingse monumentenabtenaar, Gerard Hoogerwaard, legt uit waarom en hoe. Daarna belicht Eli van Toledo de nog véél oudere Vlaardingen-cultuur, door de naamgeving van die prehistorische periode ook een soort 'beschermde leefcultuur'. In Vlaardingen zijn de eerste vondsten uit die periode gedaan en daarom leeft de naam van onze stad ook voort verbonden aan het pre-haring tijdperk. Jeroen ter Brugge gaat hierna in op de historische achtergrond van een kunstproject van Leen Droppert: de Vettenoordse Vloedpalen. Een kunstwerk dat in de vorm van een aantal bijzonder vormgegeven palen in de Vettenoordse polder de hoogte van de waterstand bij de stormvloed van 1775 weergeeft. In het daarna volgende uitgebreide artikel geven Stadsarchivaris Harm Jan Luth en archiefmedewerkster Erika Verloop de Vlaardingse Tijdljn in woord en vooral beeld weer. U moet met dat verhaal in de hand op OMD (of op een ander moment) ook zelf de tijdljn maar eens volgen en met eigen ogen aanschouwen hoeveel moois en boeiends historisch Vlaardingen te bieden heeft. Doe dat voordat er nog meer verdwijnt – de Kroningslantaarn bij station Vlaardingen Centrum is al niet meer wat hij in de beschrijving is, want onlangs hebben van enig historisch besef gespeende onverlaten het voor elkaar gekregen om de bronzen plaquettes van de sokkel te slopen. Is er dan niets meer heilig, zelfs onze monumenten niet?

Zoals gebruikelijk vindt u aan het eind van dit blad weer het actuele overzicht van de ledenactiviteiten, ook (net als het OMD-programma) samengesteld door ons nijvere bestuurslid Arie Ouwendijk. Maar we beginnen met (alweer) goed nieuws van de voorzitter over een succesvolle actie van de HVV richting gemeente. We zullen als vereniging doorgaan om de tijdljn te kunnen blijven volgen!

Eric van Rongen
 eindredacteur

DIJKSHOORN
EUROMOVERS
 ELIJZEN MOVER EXPERTISE

AL MEER DAN
50 JAAR
 VERHUIZEN!

WWW.DIJKSHOORN.NL TRAWLERWEG 8 3133 KS VLAARDINGEN TEL.: + 31 (0)10-2480522

Wetenswaardigheden

Wetenswaardigheden is een rubriek waarin van tijd tot tijd mededelingen van het bestuur worden gedaan als de Historische Vereniging ten strijde trekt om ons historisch erfgoed te behouden. Natuurlijk melden we ook graag positieve gebeurtenissen. En die zijn er!

In het vorig Tijd-Schrift deed ik u uitgebreid verslag van allerhande zaken. De ruimte in deze uitgave is vanwege de Open Monumentendag informatie beperkt en ik zal mij daarom beperken tot het melden van een positieve gebeurtenis. Op 21 juni, tijdens het Loggerfestival, werd ik getipt over het voor-nemen van het Albeda College om het fraaie schoolgebouw aan de Willem Beukelszoon-straat 62 te gaan verkopen. In 2005 werd het schoolgebouw voorgedragen als gemeentelijk monument en zou de gemeente Vlaardingen tot aanwijzing overgaan. Echter, na een juridische bezwaarprocedure van het Albeda College tegen de aanwijzing, is het verlenen van de status van gemeentelijk monument niet doorgegaan.

De HVV heeft na de betrouwbare tip direct actie ondernomen en het College van B&W verzocht de aanwijzing weer ter hand te nemen. Enige informatie over onze activiteit kwam terecht in de gemeenteraad en zo werd er tijdens de raadsvergadering van 2 juli j.l. een motie door de SP ingediend, ondersteund door PvdA en Groen Links, om het gebouw weer als gemeentelijk monument aan te wijzen. Met grote meerderheid werd de motie met 26 stemmen voor en 5 tegen aangenomen. Deze onverwachte steun uit de gemeenteraad, waaruit blijkt dat ook onze raadsleden de stad Vlaardingen en haar historie lief is, doet de HVV natuurlijk bijzonder goed! Met elkaar moet het toch lukken om de historie van onze stad op vele fronten steeds meer zichtbaar te maken.

Wout den Breems
voorzitter

In Memoriam

Op 3 juli j.l. bereikte ons het droevige bericht, dat *Jacobus Carolinus van der Windt, Jack / Jacques*, op 48-jarige leeftijd was overleden. Jacques was een gewaardeerd HVV-lid, die velen jaren zitting had in onze commissie Stad & Monument. Als secretaris van de commissie verrichtte hij goed werk. Jacques had grote interesse in kunst en bouwkunst en zijn betrokkenheid bij de stad Vlaardingen was groot. Hij kon naast zijn bedachtzaam redeneren ook stevig zijn mening naar voren brengen, maar gaf daarbij ook zijn volle steun aan de realiteit. Jacques was een bijzonder mens die we zeer zullen missen. Namens de HVV en de Commissie Stad & Monument wensen de nabestaanden sterkte toe.

Wout den Breems
Voorzitter

Een aantal leden van de schrijfkring Rotonde op de fiets langs de tijdlijn.

Sporen ter inspiratie

voor (amateur)kunstenaars en dichters

Amateurkunstenaars en dichters zijn uitgedaagd de tijdlijn als een zomeropdracht aan zichzelf te zien. Er is hen gevraagd een kunstwerk of gedicht te maken over dit spoor, of over een onderdeel of gebouw van dit spoor. Op 13 september zal het gemaakte werk ergens in de route “te zien en te hoor” zijn. Ter inspiratie is er een fietstocht op dinsdag 8 juli langs dit spoor geweest onder leiding van Gerard Hoogerwaard, medewerker Gemeente Vlaardingen voor Stad en Monument. Hij heeft bij diverse spoorpunten toelichting geven over het monument en de bouwsporen. Mogelijk is er op de OMD ook nog een schilderende kunstenaar langs de route te vinden.

De sluisbrug

Ik sta op de brug
en ik staar in het water
dat hier verzameld
wordt voor de sluis
Gadegeslagen door
wakende ogen
van de robuuste
fallische zuil
Daar is de pelmolen
’t Graan en de duiven
zijn er verdwenen,
nu komt men er thuis
De schepen liggen
op ’t water te deinen
Eens gaan zij vertrekken
Het havengat uit.

Lily Touwens

Wind van zee

Vandaag kwam de wind van zee
De stad
geurde, kleurde anders
zachter, zouter
grijsblauw, zilt
De vogels
vlogen, klonken anders
om de Ruytenburch
schreeuwen meeuwen.
Even lag Vlaardingen
aan de kust
was de helm,
het riet van de Vliet
het strand, het land
het tij zo dichtbij

Vandaag kwam de wind van zee
al gaat de vlam straks
niet bloedrood onder
aan de einder
en tastten mijn voeten
onwennig in het gras
ik voelde vandaag
Vlaardingen
anders anders
alsof ik
thuisgekomen was.

Teuntje Verheul Vreugdenhil

Open Monumentendag 2008 Vlaardingen: sporen!

Op zaterdag 13 september is het weer Open Monumentendag. Landelijk al voor de 22e keer, en in Vlaardingen stapten we drie jaar later in (in 1990), en dus nu voor de 19e keer. Elk jaar hebben we u tijdens een aantal speciale activiteiten mogen verwelkomen - vaak ook met een bepaald thema.

Ook dit Tijd-Schrift staat er weer ból van - bijna van 't begin tot het einde. Dat gebeurt dankzij de medewerking van een aantal mensen binnen onze OMD-werkgroep (waarin naast de HVV ook het Stadsarchief, het Vlaardings Archeologisch Kantoor en Helinium, en het ServiceTeam VVV Vlaardingen (stadsgidsen) samenwerken. Mét daarbij natuurlijk al die mensen die er in hun eigen grote of kleine monumenten voor zorgen dat de deuren ook inderdaad 'open' zijn en u er een kijkje kunt komen nemen!

We hopen van harte dat u zich ook dit jaar die kans niet laat ontnemen, en hebben daarom geprobeerd voor u een schakel te vormen tussen de twee andere hoogtepunten welke die dag in de stad te doen zijn: de 'Uitmarkt' (opening van het nieuwe seizoen van de Stadsgehoorzaal) en 'De Laatste Ronde', het spektakelstuk waarin we in Vlaardingen afscheid nemen van Sportpark De Vijfsluizen. U slaat dus 'drie vliegen in één klap' door deze dag lekker op pad te gaan in Vlaardingen!

Ook onze Vlaardingse Open Monumentendag-organisatie pakt dit keer goed uit! Naast onze vaste kern (Harm Jan Luth, Stadsarchief, en ikzelf als plaatselijk contactpersoon) doet dit jaar voor het eerst mee Gerard Hoogerwaard, die vorig najaar bij de Gemeente Vlaardingen in dienst trad als 'gemeentelijke Monumentenman'. Hij heeft grootse plannen met het monumenten-gebeuren en het 'beschermd Stadsgezicht' zoals dat in een

groot gedeelte van de oude stad zal worden aangeduid. Hij schreef er in dit Tijd-Schrift ook een inleidend artikel over.

Daarnaast deed Elma Oosthoek haar intrede in de werkgroep. Vorige jaren was zij al enkele keren betrokken bij de Monumentendag door het organiseren van een Open Huis in de Oosterkerk Zij richtte met haar echtgenoot, de kunstenaar Jan van Dorp, de stichting Flaggen op (een samentrekking van 'Verhalen in lagen') en probeert op een populaire manier de mensen naar de 'geschiedenis' te trekken. Een eerste activiteit was (u wellicht ook al bekend) het feest eind juni in de wijk Ambacht, waar bewoners rond Emaus en Voorstraat, in samenwerking met het Stadsarchief, weer uitgebreid kennis konden maken met de historie van hun eigen wijk Ook voor deze Open Monumentendag heeft Elma grote plannen gesmeed en daarbij in de gemeentelijke financiële structuren wat potjes weten te vinden, waardoor we aan het OMD-programma een bredere inhoud konden geven. Aan u allen nu dus de taak om te laten zien dat Vlaardingen zo'n enthousiaste uitbreiding aan activiteiten waard is!

Dus: op pad op Open Monumentendag, te voet of per fiets! Het begin is op de Markt, bij de Grote Kerk, en de route staat verder in de hartpagina's van dit Tijd-Schrift. Naast de activiteiten langs de route melden we u voor de volledigheid ook nog even de activiteiten op Boerderij Avondrust aan de Zuidbuurt (apart artikeltje) en het Streekmuseum van Jan Anderson, waar Jan in het thema 'sporen' dit keer voor de liefhebbers al zijn spoortreintjes uit de doos haalt.

We wensen u weer een geweldige Open Monumentendag toe!

Arie Ouwendijk, *landelijk contactpersoon voor Vlaardingen*

De tijdlijn in het beschermde gezicht van Vlaardingen

Historie heeft vele gezichten en gedaanten. Je kunt het lezen in boeken of tijdschriften of zien in musea. Maar wat is er nu mooier erop uit te trekken en op zoek te gaan naar tastbare sporen van het verleden. Om iets te voelen en te proeven van dit vaak indrukwekkende verleden? Dat het gebouwde erfgoed hierin een belangrijke rol speelt, heeft geen toelichting.

Vlaardingen heeft een uitermate boeiend verleden, waarvan een deel vastligt in een opmerkelijk gevarieerd scala aan monumentwaardig gebouwde erfgoed. Dit is zelfs zo belangrijk dat het Rijk zijn oog op Vlaardingen heeft laten vallen. Maar wat wordt nu zo belangrijk gevonden? En hoe gaat dat in zijn werk?

De RACM

Het Rijk c.q. de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) heeft met de Monumentenwet een instrument in handen om erfgoed te beschermen. Voor de bescherming van het gebouwde erfgoed heeft het Rijk twee middelen ter beschikking. Enerzijds is

daar de bescherming van objecten en anderzijds de bescherming van gebieden. Reeds in 1998 ging Bert van Bommel in zijn boek over de Vlaardingse monumenten en gezichten in op deze mogelijkheden.

Het aanwijzen van objecten is een instrument dat het Rijk al langer kent. De aanwijzing van beschermde stads- of dorpsgezichten kennen we echter 'pas' vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw.

Het eerste beschermde stads- of dorpsgezicht in Nederland ligt hemelsbreed niet eens zo ver bij Vlaardingen vandaan. De oude kern van Heenvliet, tegenwoordig onderdeel van de gemeente Bernisse, kwam die eer toe. Aanleiding was destijds de met rasse schreden vanuit het noorden oprukkende industrie. Vanwege die industrie was het dorp Nieuwe Sluis al verdwenen en zou ook het Landhuis 'De Oliphant', dat in 1591-1592 werd gesticht, verdwijnen. Het pand is weliswaar afgebroken, maar steen voor steen weer opgebouwd in Charlois.

Aan Heenvliet is te zien dat het instrument van beschermd gezicht daadwerkelijk een bijdrage levert aan het behoud van erfgoed! Na de nodige noodaanwijzingen heeft het Rijk in een aantal inventarisatierondes beoordeeld of er nog meer gebieden in Nederland dusdanig belangrijk zijn dat deze een beschermde status verdienen. De in de jaren '90 gehouden inventarisatieronde had betrekking op de periode 1850-1940. Het is opmerkelijk dat het Rijk pas na deze ronde het belang van Vlaardingen heeft ingezien en het voornemen kenbaar heeft gemaakt een gedeelte van Vlaardingen aan te willen wijzen als Beschermd Stadsgezicht.

Wat houdt het nu precies in?

Om een beschermd gezicht goed tot zijn recht te laten komen, is het belangrijk dat de gemeente meewerkt. De verankering van het beschermde stadsgezicht vindt namelijk plaats in bestemmingsplannen. Nadat de gemeente kenbaar heeft gemaakt mee te willen werken, start de minister de procedure op. Deze duurt minstens anderhalf jaar en heeft met name tot gevolg dat de gemeente bestemmingsplannen dient aan te passen.

Het opstellen van bestemmingsplannen is een gemeentelijke zaak. Als onderdeel van iedere bestemmingsplanprocedure in een Beschermd Stadsgezicht controleert de RACM of de belangrijkste aspecten goed worden ge-

conserveerd. Dit betekent echter niet dat er helemaal niets meer mogelijk is. Wel is het zo dat er meer aandacht voor en afstemming met de (historische) omgeving dient te zijn.

De belangrijke te conserveren aspecten zijn beschreven in het zogenaamde 'groene boekje' dat de RACM in het kader van de aanwijzingsprocedure opstelt. In dit boekje is ook de begrenzing aangegeven.

Waarom Vlaardingen?

Dat Vlaardingen een unieke en waardevolle toevoeging is aan de rijkslijst van beschermde gezichten wordt onder andere verwoord in de brochure die de RACM liet maken ter toelichting bij de aanwijzing van Gezichten (afb. 1).

Nergens in Nederland bevindt zich een gebied waar de ontwikkelingsgeschiedenis van vissersnederzetting tot volwaardige zeehaven zo duidelijk en herkenbaar te zien is. Zo sta je in een laatmiddeleeuwse stadskern op de Markt, en even later bevind je jezelf in een industrieel landschap van het begin van de vorige eeuw! Het door de tijd bepaalde stedenbouwkundige lint rijgt zich strak en duidelijk dwars door Vlaardingen om zoveel mogelijk het contact met de Maas te zoeken, en uiteindelijk te vinden. Uniek is bovendien dat dit alles zich op loopafstand laat beleven en waarderen.

Een ander kenmerkend aspect is de afspiegeling van de industriële ontwikkeling in de opbouw van de woonwijken met een duidelijk onderscheid in woningen voor de werkers, het kader en de directie.

Als derde binnen de reeks 'wonen-werken-recreëren' worden de parken nabij de Hoflaan belangrijk gevonden. Een verrassende oase temidden van een stedenbouwkundige setting. Duidelijk is dat de tijdlijn van de Vlaardingse ontwikkelingsgeschiedenis van cruciaal belang is bij het initiatief van het Rijk !!

Hoe verder?

Inmiddels is de RACM begonnen de aanwij-

zingsprocedure voor te bereiden, nadat het college in december 2007 kenbaar heeft gemaakt in principe positief te staan ten opzichte van de aanwijzing van een deel van Vlaardingen als Beschermd Stadsgezicht. Over de begrenzing en de aspecten die hierbij aan de orde zijn heeft de monumentencommissie van de gemeente Vlaardingen advies uitgebracht. Op afb. 2 ziet u de begrenzing die destijds ongeveer is bepaald. In de tussentijd diende een aantal gevolgen verduidelijkt te worden. Via de media en de contacten die er zijn met de Historische Vereniging Vlaardingen wordt u op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.

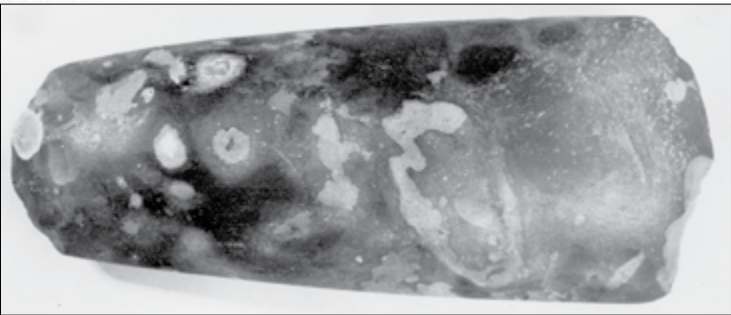
Vlaardingen-cultuur

verborgen sporen aan het licht

Sporen uit het verre verleden zijn soms nog duidelijk zichtbaar in het landschap. Denk maar aan de imposante sporen uit de Trechterbeker-cultuur: de hunebedden. Meestal liggen de restanten van oude culturen echter verborgen onder het landschap, zoals in het geval van de Vlaardingen-cultuur. De sporen van de Vlaardingen-cultuur, die omstreeks dezelfde tijd als de hunebedden zijn achtergelaten in het landschap, zijn pas 50 jaar geleden weer aan het licht gekomen.

In 1958 werd de Westwijk aangelegd. De 16-jarige Gerrit Ouwehand liep de stort langs die de aannemerij van zijn vader opwierp om een rioolsleuf aan te leggen ter hoogte van de Arij Koplaan, toen hij een vreemde, gladde, langwerpige steen zag liggen. Hij liet zijn vondst aan Cees Wind zien, een technisch ambtenaar bij de Gemeente Vlaardingen en actief amateur-archeoloog. Hij herkende in de steen een gepolijste vuurstenen bijl uit de Nieuwe Steentijd. Een bijzondere vondst, want neolithische vondsten waren in deze regio nog nauwelijks bekend.

50 jaar geleden kwam deze gepolijste vuurstenen bijl per toeval aan het licht. (Foto : IPP)

Cees Wind was lid van ‘Helinium’, een afdeling van de Archeologische Werkgemeenschap West-Nederland (AWWN, dat later over zou gaan in de AWN). Helinium, genoemd naar de Romeinse benaming die Plinius gaf aan de Maasmonding, het onderzoeksgebied van de werkgroep, was net datzelfde jaar opgericht

naar aanleiding van de vondst van een ijzer-tijdboerderij in de Broekpolder. De gevonden vuurstenen bijl was echter veel ouder. Speurwerk van Cees en andere Helinium-leden leverde in 1959 meer vondsten op, waaronder scherven aardewerk en fragmenten gepolijst vuursteen. De oprichter van Helinium, Henk Verhagen, een biologiedocent aan het Groen van Prinsterer-lyceum, toonde de vondsten aan de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB, tegenwoordig: RACM). De ROB gaf toestemming aan de amateur-archeologen om een proefopgraving te verrichten onderleiding van de heren Wind en Verhagen.

Uit de kleine put die Helinium aanlegde, kwamen de resten van een nederzetting naar boven. Hierop schakelde de ROB het Instituut voor Prae- en Protohistorie (IPP) van de Universiteit van Amsterdam in. Het archeologisch team van het IPP legde onderleiding van prof. dr. W. Glasbergen in vijf opgravingscampagnes (1959 – 1964) een nederzetting vrij uit de periode van circa 2900-2600 v. Chr.. De conservering van de vondsten was ongekend goed. Een “Dorado voor archeologen” kopte De Rotterdammer in 1962. Zeer bijzonder was het vergankelijk materiaal, dat door de natte bodem luchtdicht was afgedekt, en zo bewaard was gebleven. Zo vonden archeologen voorwerpen van been en gewei, voedselresten, resten van graangewassen, maar ook de houten palen van huizen en zelfs een rieten fuik. Stuk voor stuk vondsten die zelden voorkwamen bij andere opgravingen. Ook het dikwandige aardewerk was opmerkelijk: het leek niet op het Trechterbeker-aardewerk van de hunebedbouwers uit dezelfde periode. De onderzoekers besloten om de vondsten te duiden met een nieuwe cultuurnaam: de Vlaardingen-cultuur.

Sinds de ontdekking is het aantal vindplaat-

sen met sporen van de Vlaardingen-cultuur gegroeid. De vondsten dateren uit de periode van 3500 tot 2500 v. Chr.; de zogeheten Vlaardingen-tijd. Het verspreidingsgebied ligt langs de kust, van Noord-Holland tot halverwege België. De Vlaardingen-cultuur kent een grote diversiteit. De nederzettingen, die in verschillende ecologische zones in de kuststreek worden aangetroffen, verschillen in omvang en in functie. Sommige vindplaatsen lijken op kleine jachtkampen, terwijl andere meer overeenkomen met permanente nederzettingen, waar men ook landbouw en veeteelt bedreef.

De Vlaardingen-cultuur is ondertussen een belangrijk begrip geworden in het wetenschappelijke onderzoek naar het neolithisatieproces. Hiermee wordt de verandering in leefwijze bedoeld: van rondtrekkende groepen die leven van jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel, naar sedentair levende groepen die landbouw en veeteelt bedrijven. Of anders gezegd: jagers/verzamelaars worden boeren. De mensen van wie de resten onder de Arij Koplaan afkomstig zijn, boerden al wel, maar leefden in grote mate nog steeds van jacht en visvangst.

In het deltagebied hield men langer de traditionele leefwijze van jagen en verzamelen in stand dan in gebieden landinwaarts. Mogelijk boden landbouw en veeteelt op de zandgronden in het oosten van het land een zekerder bestaan, hoewel het een tijdrovende en arbeidsintensieve manier was om voedsel te vergaren. In de delta, waar veel wild, gevogelte en vis voor handen was, lag het rendement van jagen aanzienlijk hoger dan dat van veeteelt. De vondsten van graangewassen en botten van gedomesticeerde dieren tonen aan dat de mensen van de Vlaardingen-cultuur wel ken-

nis hadden van landbouw en veeteelt. Toch was dit voor hen geen reden om te stoppen met een jagen en vissen: een levenswijze die zij duizenden jaren hadden gevolgd. De Vlaardingen-cultuur heeft zo niet alleen sporen achtergelaten in het landschap, maar ook in het wetenschappelijk onderzoek naar de verandering van de leefwijze van mensen. Deze sporen uit het verre verleden liggen nu niet meer verborgen, maar worden aan het publiek getoond: eind 2009 start in het Vlaardings Museum een reizende tentoonstelling over de Vlaardingen-cultuur, dan zal ook een publieksboek van Leo Verhart uitkomen.

Eli van Toledo

Met dank aan Carolien Van Loon en Tim de Ridder.

E-mail: Eli.vanToledo@Vlaardingen.nl

Cees Wind (links) en Henk Verhagen (rechts) (Foto: Ter Brugge, J.P. in: A.P. Van den Band & E.H.P. Cordfunke, 2001: Archeologie in Veelvoud. Vijftig jaar Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland. Utrecht, p 48.)

De natte bodem zorgde voor een uitstekende conservering: deze bijna intacte fuik is daar een goed voorbeeld van. (Foto : IPP)

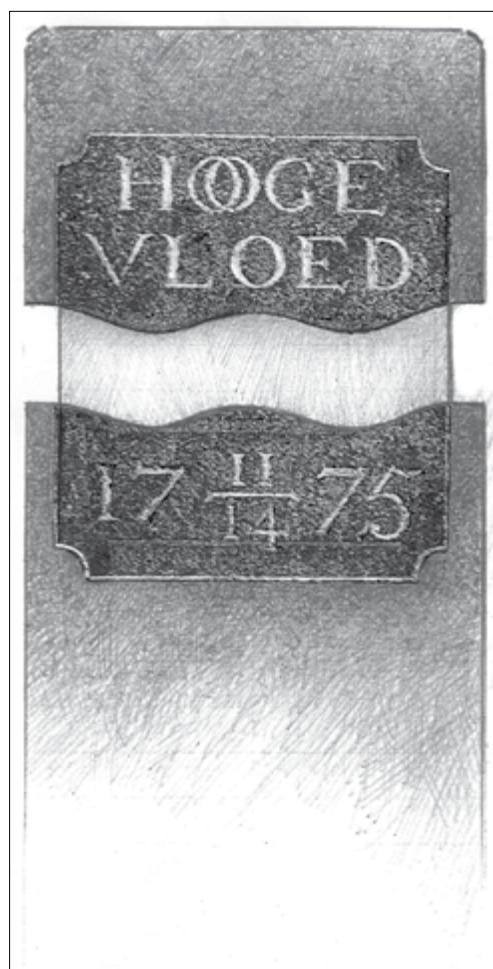
Vettenoordse vloedpalen

een kunstproject met historische achtergrond

Zeespiegelstijgingen, smeltende ijskappen, een steeds nijpender tekort aan brandstoffen en hogere voedselprijzen; de kranten staan er van vol. Het wordt de mens langzamerhand weer duidelijk dat de natuur niet tot in het oneindige naar de hand gezet kan worden. Voor de Vlaardinger in vroeger eeuwen was het leven met natuurlijke omstandigheden een vanzelfsprekende wetmatigheid. Boeren wisten dat ze tijdens de herfst en winter het land niet op konden om de simpele reden dat het dan te drassig was. Zo ook waren storm en vloed zaken die regelmatig terugkeerden. Niet voor niets werden de huizen op hoge plekken in de stad gebouwd. De vorm van de middeleeuwse en vroegmoderne stad Vlaardingen ontleent zijn vorm aan die noodzaak van droge voeten. In de polders rondom de stad werd alleen op boerderijterpen gewoond of op de kades die het gebied omsloten. Zo ook met de Groot Vettoordsepolder. De eerste bewoning vond plaats op de kade langs de haven. In het eerste kwart van de 17e eeuw vond een eerste bebouwing van het polderland plaats langs een boerenpad dat toepasselijk de naam 'Landstraat' kreeg. Gaandeweg de eeuwen zou deze straat naar het zuiden toe met nieuwbouw worden uitgebreid. Ook zijstraten verschenen hier, die een verbinding tussen de Westhavenkade en de Landstraat vormden. De Groot Vettoordsepolder, die in 1552 was omkaad, was een relatief hooggelegen kleipolder. Mogelijk dat dit een reden is geweest om juist hier de stad uit te breiden. Maar het bouwen in de polder hield wel een risico in: bij dijkdoorbraken of extreem hoogwater waren deze huizen de eerste die zouden onderlopen. En dat gebeurde dan ook! In 1662, 1775 en 1776 brak de Schenkelkade (de zuidelijke kade van de polder) door, waarbij de hele polder manshoog onder water kwam te staan. Dat deze overstromingen kleine rampen waren en een

enorme impact op de bevolking hadden, blijkt uit een serie 'vloedstenen' die op verschillende plaatsen in de polder werden ingemetseld in de Land-, Vossen- en Zomerstraat.

Stichting Mareado, een organisatie die zich beijverd voor kunstuitingen in de stad, gaf Leen Droppert opdracht in de Vettoordsepolder diens 'Vloedpalenplan' uitvoering te geven. Kort samengevat komt het project er op neer dat op verschillende plaatsen in de polder lange houten 'vloedpalen' zijn geplaatst

met een door de kunstenaar vormgegeven bekroning, die aan de stormvloed van 1775 refereert en de hoogte van het water op dat moment aangeeft.

De palen zijn geplaatst op de volgende locaties: Mendelssohnplein, Maasboulevard, Westhavenkade (bij Visserijmuseum) en aan de Zomerstraat (bij Van Kampenschool).

Het project maakt de bewoners, maar ook andere passanten, bewust van het feit dat hun woongebied een lange geschiedenis heeft en ooit op het water is heroverd. Gelukkig is Vlaardingen voldoende beschermd tegen hoogwater en stormvloeden, maar het project laat zien dat dit vroeger heel anders was. Ten behoeve van het project wordt tevens een door Jeroen ter Brugge geschreven website gemaakt

die een nadere toelichting op de vloedpalen geeft en dieper ingaat op de geschiedenis van de Vettoordsepolder en de overstromingen in de 17e en 18e eeuw. Een educatief pakket op de site helpt de scholen in de wijk een stuk heel nabije geschiedenis op te diepen. Geen andere polder kan zo nadrukkelijk buigen op deze bijzondere episode in de Vlaardingse geschiedenis. Dankzij Leen Droppert en Stichting Mareado komt de geschiedenis heel dicht bij de mensen, terwijl de wijk een set van vier fraaie en subtiele kunstobjecten rijker wordt. Het project is financieel mogelijk gemaakt door bijdragen van de Gemeente Vlaardingen en het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. en zal gedurende de komende vijf jaar te zien zijn.

In de voetsporen van mijn oma

Boeren aan de Zuidbuurt hielden zich vooral bezig met de melkveehouderij en kaasproductie. Zo hebben de meeste historische boerderijen in deze streek een grote melkkelder, waarboven zich een opkamer bevindt. Deze opkamer was vaak in gebruik als kaaskamer. Aan de plaatsing van de vensters is aan de buitenkant van de boerderij meestal te zien waar zich de opkamer en melkkelder bevinden.

De melkkelder van Hoeve Avondrust (1878) aan de Zuidbuurt 46 (net voorbij het pas gerestaureerde en teruggeplaatste monumentale toegangshek van Schinkelshoek), is geheel in tact gebleven, maar heeft niet meer de traditionele functie. Zij vormt heden ten dage een koele en goede opslag voor oogst en voorraad van de (streek)producten die op de boerderij worden verwerkt.

Rondleidingen op elk heel uur tussen 10 en 16 uur op 13 september in het kader van Open Monumentendag 2008.

Mirjam Warnars en Reinart Maarleveld

Met plaat en tekst langs het spoor van de Vlaardingse tijdlijn

Harm Jan Luth en Erika Verloop

1. Markt

Zo zag het Oude Stadhuis aan de Markt er ruim 70 jaar geleden uit, toen nog geflankeerd door het politiebureau, 1936 (Foto: P.D. de Vries; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

2. De Grote Kerk

De Grote Kerk, gezien vanaf de Kerksteeg, 1939 (Foto: Foto Hijmans, Schiedam; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

3. Het Gat in de Markt

Het ovaal rondom de Grote Kerk heette van de 16e tot de 19e eeuw toepasselijk 'Omring van de kerk'. Ook de benamingen 'het Kerkhof' en 'Marktveld' waren in zwang, maar pas aan het einde van de 19e eeuw werd het officieel 'Markt'. Sinds mensenheugenis werd de bebouwing slechts onderbroken door de openingen van de Hoogstraat, de Smalle Havenstraat, de Kerksteeg, de Bredesteeg, de Maassluissedijk, de Schoolstraat en de Waalstraat, totdat op de hoek met de Maassluissedijk het zogeheten Gat in de Markt ontstond.

Eeuwenlang was er op die plek sprake van een huis met erf, schuur en hooiberg tot het in 1931 werd verkocht aan wagenmaker Arie van der Horst uit Katwijk aan de Rijn. De koeienstallen aan de Zomerstraat werden omgebouwd tot autostalling-boxen en het woonhuis tot werkplaats voor de carosserieën. Nadat het bedrijf in 1976 verhuisde naar de Nettenboesterstraat, werden de oude gebouwen gesloopt en droeg de gemeente de grond over aan 'Patrimonium' die er twaalf drie- en drie tweekamerwoningen wilde bouwen.

De VVD en de SP verweten echter wethouder Goudriaan en het college van B&W in strijd met het bestemmingsplan te handelen en voor de derde keer in korte tijd (na fietspaden Schiedamseweg en bouwplan Platanendreef) de inspraak aan hun laars te lappen. De bij monde van VVD-raadslid mevrouw M. Hoogendijk-van Holst Pellekaan ingediende motie werd geaccepteerd, waardoor het pas begonnen PvdA/CDA-college in de nacht van 5 op 6 oktober 1983 viel. Pas maanden later kwam er een nieuw bestuur (PvdA-VVD), maar het zou nog 18½ jaar duren voordat de eerste paal in het Gat in de Markt werd geslagen! Voordat die palen kwamen, kregen archeologen de kans om er in de winter van 2001/2002 een opgraving te doen. Dit bracht

Carosserieënwerkplaats A. van der Horst op de hoek van de Maassluissedijk, de plek die later bekend zou worden als het 'Gat in de Markt', circa 1955 (Foto: M. van der Pluym; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

de rand van de 11e-eeuwse begraafplaats aan het licht, waarbij 49 begravingen werden aangetroffen en veiliggesteld.

De nieuwe woningen op de hoek Markt/Maassluissedijk: het 'Gat in de Markt' is niet meer, 2003 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

4. Distilleerderij Van Toor

Hendrik van Toor (1864-1928) begon op 13 februari 1883 een tapperij in een gehuurd pand aan de Markt. Het bleef niet bij tappen, want als snel nam hij de productie van allerlei nieuwe producten ter hand, zoals bijvoorbeeld boerenjongens op brandewijn. De zaak floreerde zodat hij in 1894 een aantal panden aan de Markt kocht. Zo ontstond langzamerhand een heel 'imperium' van drankproductie en -verkoop aan de westkant en de zuidkant van de Grote Kerk. 'Proeflokaal (later 'Slijterij) De Wijnogst' werd een begrip in Vlaardingen. In 1973 werd de eenmanszaak H. van Toor Jzn. omgezet in H. van Toor Jzn. Distilleerderij B.V. Hoewel veel van dit soort bedrijven sneuvelden in de concurrentiestrijd, wist Van Toor zelfstandig te overleven door specialisatie. Nadat de familie Van Toor na

Het eerste fabrieksgebouw van Van Toor aan de Markt, waarin nu (Markt 21) café-restaurant Loenz is gevestigd, 1899 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

vier generaties geen opvolger meer had, heeft Leo Fontijne het bedrijf in 2000 overgenomen. Veel van de producten worden op traditionele wijze bereid, zonder kunstmatige geur- en smaakstoffen. De belangrijkste producten zijn nu de geboortedrank kandeel, advocaat, likeuren, boerenjongens en -meisjes, jenevers en natuurlijk schelvispekkel dat nog steeds volgens het recept uit 1920 van Hendrik van Toor wordt gemaakt.

5. **Vloedpalen**

In Vlaardingen zijn vele werken van beeldend kunstenaar Leen Droppert (1930) te vinden in de openbare ruimte. Op Open Monumentendag 2008 komen daar vier vloedpalen bij, z.j. (Foto: Roel Dijkstra; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

6. **Het Oude Thuis**

Dit pand aan de Oosthavenkade was oorspronkelijk een pakhuis voor de opslag van netten, in 1871 in eclectische stijl gebouwd voor de Rederijmaatschappij H. Kikkert. Het pakhuis is diverse malen grondig verbouwd. In 1916 liet de firma Kikkert een deel ervan verbouwen tot kantoor. In 1928 was het pand in bezit van R.G. de Kok, ‘handel in nieuwe en gebruikte vaten en reparatie-inrichting voor ijzeren vaten’. Geheel links (nr. 23) waren de kuiperij en de werkplaats gevestigd en daar-

De Beddenbeurs in ‘Het Oude Thuis’, Oosthavenkade 69, circa 1957 (Foto: Foto Muns; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

naast bevond zich een kantoor, dat in 1928 in gebruik werd genomen als woonhuis (nr. 24). Vatenhandel De Kok liet in 1946 het pakhuis ter rechterzijde (nrs. 25-26) verbouwen tot kantoor en woonhuis, naar ontwerp van de Vlaardingse architect Jac. van der Vlis. Na het vertrek van de vatenhandel vestigden zich hier onder meer ‘De Beddenbeurs’ en de Keukenhandel van Boot. Na jaren van leegstand zijn er inmiddels plannen ontwikkeld om ‘Het Oude Thuis’ te restaureren, in combinatie met nieuwbouw.

7. **Historische schepen langs de Westhavenkade**

Ruim honderd jaar geleden, toen deze foto werd gemaakt, zag het er wel heel anders uit langs de Westhavenkade, circa 1900 (Foto: Jac. Niestadt; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Deze tekening door Anton Pieck sierde de omslag van de bekende uitgave ‘Brood uit het water’ door Fenand van den Oever, 1946 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

8. **De panden Westhavenkade 35-38**

Deze panden zijn opgenomen in de Rijksmonumentenlijst en zijn bovendien alle drie begiftigd met de Restauratiepenning van de Historische Vereniging Vlaardingen, respectievelijk nummer 35-36 in 1987, nummer 37 in 1992 en nummer 38 in 1988. De bouwkundige geschiedenis voert terug tot het begin van de 17e eeuw. In 1613 kocht Jan Janszn. Voshol, meesterbakker, een tweetal ledige erven aan de Hoofdkade (Westhavenkade). Geruime tijd later werden deze door kuiper Willem Janszn. Carpentier bebouwd. Westhavenkade 37 en 38 waren oorspronkelijk door middel van een doorgang aan elkaar verbonden. Bij een transport (verkoop) in 1685 wordt Westhavenkade 37 vermeld als ‘Het Schippershuys’. Oorspronkelijk zal het pand voorzien zijn geweest van een trapgevel, die in de 18e eeuw is gewijzigd in een klokgevel. In 1924 werd het pand gekocht door de zeilmaker Jan Storm. Het belendende pand, Westhavenkade 38, dateert uit 1646. Het is oorspronkelijk gebouwd als woonhuis, maar kreeg vóór 1780 een pakhuisbestemming. Vanaf 1882 was in dit pand, dat toen ingrijpend werd gewijzigd, het kantoor van de rederij Betz & Van Heyst geves-

tigd. In 1888 is het geheel gerestaureerd en in gebruik genomen als woonhuis. Het hoge pand ter rechterzijde (Westhavenkade 35-36) is eveneens gebouwd op één van de in 1613 uitgegeven erven. In 1622 wordt het hierop gestichte huis verkocht door de koopman Dirk Jacobszn. van Adrichem. In 1816 is dan sprake van “een hecht, sterk en weldoor-timmerd pakhuis en erve”. Het pand is in de loop van de tijd in handen geweest van koop-lui, manden-, zeil- en meubelmakers. Uiteinde-lijk werd het gekocht door de familie War-menhoven en na restauratie in augustus 1985 geopend als petit-restaurant en zalencentrum ‘De Gasterij’.

Voorgevels van de panden Westhavenkade 35 t/m 38, door fotograaf P.D. de Vries (1866-1945) op 22 oktober 1936 op de gevoelige plaat vastgelegd (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

9. Het Reedershuys

De zaken van reder Laurens Polderman (1694-1771), die in 1717 en 1718 eigenaar werd van het perceel dat we nu kennen als Westhavenkade 45, gingen zo voorspoedig dat hij rond 1760 dit voorname gebouw kon laten bouwen. Kosten nog moeite werden gespaard om zijn welstand te tonen, waarvan fraai houtsnijwerk en wand- en plafondschilderingen nog getuigen. Het Reedershuys zou tot 1812 in bezit van deze familie blijven, van wie het vermogen in 1774 werd getaxeerd op bijna 45.000 gulden. Daarna volgden Jan van Harwegen, enkele generaties Den Breems en vervolgens de zake-lijk aan hen gelieerde Arij Kornelis (Aa-Kaa) Poortman (1851-1927), allen reders. Toen zijn dochters het in 1927 wilden verkopen, ging gemeentearchivaris M.C. Sigal zich ermee bemoeien om het tot monument te laten ver-klaren, zodat het interieur niet zou worden

Het Reedershuys, Westhavenkade 45, 1928 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

gesloopt door een nieuwe eigenaar. Een mo-nument werd het nog niet, maar het interieur bleef wel gespaard. Koopman Maarten van der Valk was vervolgens van 1929 tot 1956 eige-naar en hoeder van dit stuk erfgoed en daar-na was het tot 1960 zelfs een café-restaurant dat gerund werd door de legendarische Leen Kalkman. De Gemeente Vlaardingen kocht het huis in 1960 en vestigde er het Visserijmu-seum in dat in 1971 zou verhuizen naar het Huis met de Lindeboom. Sinds 1976 is het de woning van toonkunstenaar Ton Stolk en zijn vrouw Eva, terwijl het Reedershuys sinds 1977 ook bekendheid geniet als muziekinformatie-en documentatiecentrum waar nu ruim 700 antieke, exotische en folkloristische muziekin-strumenten zijn tentoongesteld.

10. Het Vlaardings & Visserijmuseum

‘Het Huis met de Lindeboom’, zoals het pand Westhavenkade 53-54 heet, is oorspronkelijk gebouwd in de jaren 1740-1742, in opdracht van de vermogende Abraham van der Linden

(1684-1767), die koopman, reder, directeur van de Oude Lijnbaan en burgemeester van Vlaardingen was. Het fraaie pand heeft heel wat bestemmingen gekend. Na het overlijden van de vrouw van Abraham van der Linden (1787), werd het huis in 1790 door de nabe-staanden aan de stad Vlaardingen verkocht, die er de Bank van Lening huisvestte. Van 1840 tot 1864 treffen we er het Kantongerecht aan, waarbij de muziekzaal als rechtszaal diende. Daarna werd het slechts negen jaar lang weer als woonhuis gebruikt, o.a. door de achterkleinzoon van de stichter, Abraham van Linden van den Heuvell (1806-1869). In de periode 1873-1964 was het achtereenvol-gens belastingkantoor, postkantoor en weer belastingkantoor.

Nadat de Gemeente Vlaardingen het pand

Het Huis met Lindeboom, nog vóór de zeer ingrijpende verbouwing van 1907, hier in gebruik als post- en tele-graafkantoor, circa 1899 (Foto: Jac. Niestadt; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

in 1966 voor 150.000 gulden had aangekocht en voor maar liefst 600.000 gulden tot Vis-serijmuseum had verbouwd, kon het in 1971 door prinses Beatrix en prins Claus feestelijk worden geopend. Datzelfde Museum, dat nu opereert onder de naam Vlaardings & Visse-rijmuseum, kan in de komende jaren een grote uitbreiding en verbouwing tegemoet zien.

11. De firma Warmelo & Van der Drift

De firma Warmelo & Van der Drift is al sinds 1820 actief op het gebied van het verwerken van haring en de handel in zout. Achter de historische gevels aan de Westhavenkade be-vindt zich een moderne fabriek waar diverse haringproducten worden geproduceerd.

Achter de drie belendende panden met puntgevels is sinds jaar en dag de firma Warmelo & Van der Drift gevestigd; op de voorgrond de in 1916 gebouwde logger Geesje van Urk, die nu als ‘Iris’ de zeeën bevaart, 1987 (Foto: Wegener Huis-aan-Huis Media; Collectie Stads-archief Vlaardingen).

De pakplaats van de firma Warmelo & Van der Drift, die bereikbaar is via de overdekte steeg ter linkerkant, 1966 (Foto: H.K. van Minnen; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Het pand Westhavenkade 55-56 staat op de plek waar zich ooit een 17e-eeuws rederijpakhuis bevond. Ten behoeve van de vergroting van 'Het Huis met de Lindeboom' – het huidige Vlaardings & Visserijmuseum – werd dit pakhuis echter in 1906 afgebroken en vervangen door het huidige gebouw. Op de benedenverdieping bevindt zich het zoutpakhuis en op de bovenverdieping is het kantoor van de firma gehuisvest.

De panden Westhavenkade 57 en 58 staan op de Rijksmonumentenlijst. Beide pakhuizen zijn voorzien van een gepleisterde puntgevel, waarin de oude hijsdeuren nog aanwezig zijn. Op de erfgrans bevindt zich een afgesloten poort, die toegang geeft tot een overdekte steeg naar de achtererven.

12. De Kroningslantaarn

In 1897 werd in Vlaardingen een feestcommissie opgericht, ter voorbereiding van de viering van de troonsbestijging in 1898 van Wilhelmina, die dan 18 jaar zou worden en haar moeder, regentes Emma, zou opvolgen. De viering bestond uit diverse feestelijke activiteiten: zanguitvoeringen, een optocht met praalwagens, een illuminatie met vetpotjes en lampions, een tijdelijke fontein op de Westhavenplaats en een groots vuurwerk. Van het batig saldo van de geldinzamelingsactie hoopte het bestuur van de commissie een blijvend gedenkteken te kunnen bekostigen. Dit bedrag bleek echter onvoldoende en met de uitvoering wachtte men tot er meer geld beschikbaar zou komen.

Ansichtkaart (H. van der Linde) met de zogeheten kroningslantaarn uit 1901 voor het stationsgebouw, 1901 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

In 1901 werd de verloving van koningin Wilhelmina met Hendrik van Mecklenburg gevierd. Wederom werd een feestcommissie in het leven geroepen, die op de dag van de verloving een volksfeest zou organiseren. Besloten werd een eventueel batig saldo aan te wenden voor de uitvoering van een blijvend gedenkteken aan de troonsbestijging door Wilhelmina in 1898. Inderdaad bleek na de viering een batig saldo beschikbaar. Dankzij een gift van een onbekend gebleven persoon en het resterende geld van de inhuldigungsfeesten kon een 'monumentale lantaarn' worden geplaatst, vervaardigd door de firma Braat uit Delft naar een ontwerp van K. Cramer. De totale kosten bedroegen 940 gulden.

Het monument kreeg zijn plek op de hoek van de Parallelweg en de Westhavenkade, vóór het station, waar het op 2 september 1901 's avonds werd onthuld. Op een plaquette die op de arduinen voet is bevestigd, valt te lezen: 'Ter herinnering aan de troonsbestijging van H.M. Koningin Wilhelmina'. Aan de andere zijde van de sokkel staat een gekroonde 'W' met de woorden '31 augustus 1898'. Ter onthulling werden de vijf lantaarns ontstoken en begonnen twee bronzen leeuwenmuilen water te spuiten.

Hoewel deze lantaarn doorgaans wordt aangeduid als 'Kroningslantaarn', is dit feitelijk onjuist omdat wij in Nederland geen króning, maar een inhuldiging van koningen en koninginnen kennen. Naar aanleiding van de restauratie van de lantaarn kreeg de Gemeente Vlaardingen in 1992 de Restauratiepenning van de Historische Vereniging. Nog onlangs is het monument geschilderd, maar de twee gestolen leeuwenmuilen zijn weg en blijven weg.

13. De 2e keersluis

Naar aanleiding van de stormramp van 13 januari 1916 waarbij met name het Zuiderzeegebied zwaar werd getroffen, werden landelijk en plaatselijk ingrijpende maatregelen getro-

Het heiwerk voor de fundatie van de bouw van de 2e keersluis en de Prinses Julianabrug is in volle gang. Links het pas gebouwde Handelsgebouw en op de achtergrond de stalen sloep VL 31 'Francisca' van rederij G. Vriens, 1920. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

fen. Vlaardingen was er nog redelijk vanaf gekomen, maar buitendijks Maassluis stond onder water en dat gold ook voor het centrum van Rotterdam. Het Hoogheemraadschap Delfland had vijf maanden later zijn plan al klaar: in Vlaardingen zou ruim een kilometer Maasdijk (Kortedijk, Hoogstraat en een deel van de Maassluissedijk diverse decimeters verhoogd moeten worden.

Vlaardingen protesteerde hevig omdat dit grote problemen zou geven. De 362 aangrenzende panden zouden moeilijk bereikbaar zijn, de aansluitende straten zouden niet meer aansluiten en het zou de gemeente enorm veel geld kosten. Uiteindelijk werd plan B geaccepteerd om de spoordijk te verhogen en de keersluis te voorzien van een tweede stel sluisdeuren. Gelijktijdig werd daar een brug geconstrueerd zodat de 1e van Leyden Gaelstraat en de Parallelweg met elkaar verbonden werden. Begonnen in 1920, nam men het complex - fl. 528.800,- armer - op 27 mei 1922 officieel in gebruik.

14. De Pelmolen

Dit markante gebouw aan de Westhavenkade maakte ooit deel uit van een omvangrijk fabriekscomplex, waarvan de geschiedenis te-

ruggaat tot 1841. In dat jaar kocht Johannes van Dusseldorp de molen De Bonte Os aan de Galgkade, waar zijn zoons een rijst- en gortpellerij begonnen. De activiteiten breidden zich gestaag uit, wat zich vertaalde in de bouw van molen De Hoop (1849), stoompelmolen De Rijsthalm (1852) en pakhuis De Leeuw (1861). In 1873 werd begonnen met de bouw van Stoommeelfabriek De Maas - die wij beter kennen als 'De Pelmolen' - naar ontwerp van de Ateliers de Construction de L.J. Marie te Marchienne au Pont bij Charleroi in België. Het omvatte een vijf verdiepingen hoog pand met daarboven een zolder (oppervlakte 41 x 13 meter en hoogte 21 meter). Tien jaar later vond een uitbreiding plaats.

In 1913 werd de N.V. Stoommeelfabrieken De Maas v/h A.M. van Dusseldorp & Co. opgericht. Uit concurrentieoogpunt werd aan de Rotterdamse Maashaven een nieuwe moderne fabriek gerealiseerd, die samen met de Vlaardingse vestiging na de Eerste Wereldoorlog werd overgenomen door de N.V. Meneba (Meelfabrieken der Nederlandsche Bakkerij). De verouderde Vlaardingse meelfabriek stond vanaf 1921 leeg en werd drie jaar later verkocht als erwtensplitterij (de N.V. De Hollandsche Pelmolen). Naast het splitsen van erwten richtte het bedrijf zich ook op de import van gedroogde zuidvruchten en conserven. Op 3 september 1957 werd de Pelmolen getroffen door een ramp: tengevolge van een stofexplosie ontstond een enorme brand.

Stoommeelfabriek De Maas alias 'De Pelmolen' met op de voorgrond de watertoren van de sprinklerinstallatie met in de voet daarvan het pompgebouw, de proefbakkerij en het schaftlokaal, circa 1910 (Foto: J.F.L. Ball; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Het herstel van de fabriek zou twee jaar in beslag nemen. In de jaren '70 vonden diverse overnames plaats: door de Koninklijke Scholten-Honig N.V. (1973) en door de Centrale Suiker Maatschappij (1978). Een nieuwe fusie in 1989 luidde het einde van de Pelmolen in als bedrijfspand. Na jaren van leegstand werden plannen ontwikkeld voor een herbestemming van de fabriek en na een complete renovatie vond op 26 mei 1997 de officiële opening plaats van het appartementencomplex De Pelmolen.

15. Het Vissermonument

Op de scheiding van de Oude Haven en de Koningin Wilhelminahaven (in 1951 het Grote Visserijplein genoemd) staat sinds 29 juli 1950 een reusachtig bronzen beeld. Het is het Vissermonument, dat in de harten van veel Vlaardingers een warme plek heeft. We zien een visser, gekleed in een oliejas, het hoofd gedekt door een 'zuidwester' en met een visnet in de handen. Op de voorkant van de sokkel staat in reliëf een treurende vrouw met kind, met daaronder de woorden: "Voor hen die bleven".

Toen in 1930 in Katwijk een vissersmonument

werd onthuld, vroeg men zich in Vlaardingen af waarom men hier niet zoiets had. Enkele jaren later werd in de zaal van de Volksbond een comité opgericht om ook in Vlaardingen zo'n monument op te richten voor de op zee gebleven Vlaardingse vissers. Gemeentearchivaris M.C. Sigal, die eind 1934 in de krant verslag deed van zijn naspeuringen in de archieven, toonde aan dat er zeker 36 schepen met man en muis waren vergaan tussen 1838 en 1926. Maar daarnaast waren er vele anderen te betreuren die op zee waren verdronken.

Langzamerhand kwam de giftenstroom op gang, intekenlijsten circuleerden en allerlei

Het imposante Vissersmonument op het Grote Visserijplein, z.j. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

acties werden op touw gezet. Boekjes werden geschreven, een visserijfilm werd vertoond en het bekende toneelstuk 'Op hoop van zegen' van Heijermans werd opgevoerd. Toen de oorlog in 1940 uitbrak was er ongeveer 2.000 gulden in kas. Na de oorlog kon de draad weer worden opgepakt. Met name dankzij grote giften van de Redersvereniging, de Vereniging van Haringhandelaren en de Gemeente Vlaardingen, bereikte men uiteindelijk het bedrag van 14.000 gulden dat begroot was.

De Vlaardingse beeldhouwer Govert van Brandwijk (1911-1993) maakte enige ontwerpen voor het monument, waaruit het huidige beeld gekozen werd.

Zaterdag 29 juli 1950 was de grote dag. 's Middags was er een herdenkingsbijeenkomst in een bomvolle Grote Kerk en daarna was er een menigte bijeen rond het monument, dat werd onthuld door mevrouw D. Penning-van der Velden, wier man op 10 oktober 1926 bij het vergaan van de VL 46 Copernicus de zee-mansdood was gestorven.

Op 20 mei 1989 werd het Vissersmonument na overleg met de eigenaar, de Gemeente Vlaardingen, door een commissie van de Historische Vereniging Vlaardingen geadopteerd.

16. De Dogger Maatschappij

Op 2 juli 1891 richtte de Vlaardingse reder en haringhandelaar Arij Hoogendijk Jzn. (1860-1928) samen met dertien kapitaalkrachtige heren (waaronder de betovergrootvader van de huidige burgemeester van Rotterdam) een vennootschap op met de naam 'De Dogger Maatschappij tot uitoefening van de Zeevischerij'. Hoogendijk wilde moderne stalen bunschepen laten bouwen voor de haringdrijfnetvisserij en de beugvisserij en had daarvoor veel geld nodig. En dat kapitaal kwam er: 300.000 gulden. De eerste twee schepen die datzelfde jaar nog werden gebouwd kostten 16.000 gulden per stuk. Eén daarvan, de 'Voorwaarts' werd bij Figee in Vlaardingen gebouwd, het andere, de 'Voorlooper', in Ka-

tendrecht. Na een paar jaar, in 1894, werd het bedrijf gehuisvest in een pakhuis en loods aan de Bleekstraat en in 1897 zag men kans een pakhuis en een gedeeltelijk open loods te bouwen op een groot perceel aan de Koningin Wilhelminahaven, dat in de jaren daarvoor was verworven. De zaken gingen goed en in 1915 werd het complex verbouwd, verhoogd en vergroot. De weg die vanaf de KW-haven langs het complex loopt, kreeg in 1916 de naam Doggerstraat. Dat een straat de naam krijgt van het bedrijf dat er gevestigd is, zal nu niet snel meer gebeuren.

De nieuwe pakhuizen was helaas geen lang leven beschoren, want een enorme brand legde ze op 29 augustus 1916 in de as. Hoogendijk vroeg de vermaarde architect Michiel Brinkman (1873-1925) om een groot nieuw pakhuis te ontwerpen en dat is er ook gekomen. De drie gebroeders Van Dusseldorp die behoorden tot de dertien geldschietters van de Dogger Maatschappij, hadden Brinkman een paar

Het gebouw van De Dogger Maatschappij van A. Hoogendijk Jzn. is na de brand van 20 december 2000 weer in oude glorie hersteld, 2005 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

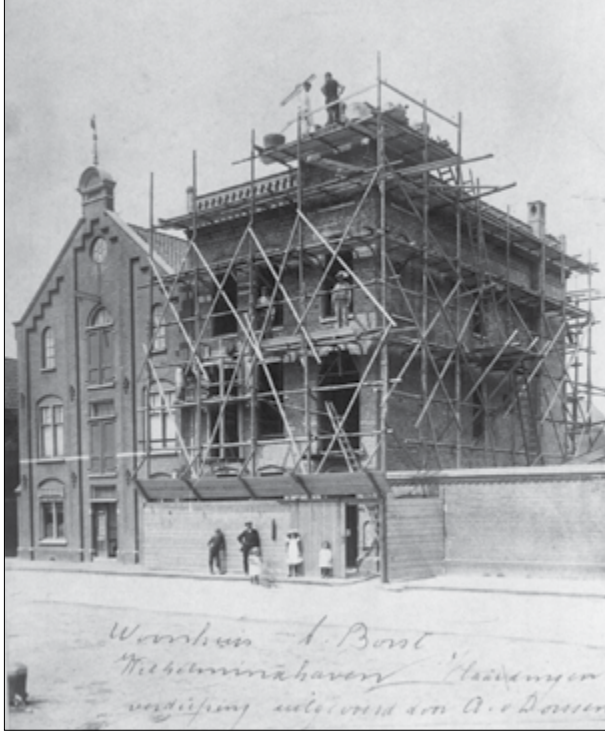

jaar eerder ook hun meelfabriek in Rotterdam laten ontwerpen. Het moet gezegd dat het pand aan de Koningin Wilhelminahaven NZ 2 ook nu nog blijkt geeft van een getalenteerde auteur. Ook dit vijf verdiepingen hoge gebouw kreeg te maken met het fenomeen brand. Op 20 december 2000, twee maanden nadat het genomineerd was als Rijksmonument, brandde het monumentale gebouw - dat toen onder andere in gebruik was bij discotheek Podium Gallery X - opnieuw uit.

Gelukkig is het gebouw weer in oude glorie hersteld. Nu kan men er op uiteenlopende manieren onder andere terecht voor lekker eten en drinken.

17. Bouwspoor op pakhuis

In 1897 liet de in Enkhuizen geboren kuiper en koopman Wouter Sterk (1831-1906) een groot pakhuis met daarnaast een klein woonhuis bouwen aan de Koningin Wilhelminahaven, pal naast het imposante bouwwerk van de Dogger Maatschappij. De latere eigenaar, Hendrik Borst (1876-1927), liet dat woonhuis in 1912 zeer ingrijpend verbouwen en zette er een verdieping op (zie afbeelding). Zo ontstond een fraai en voornaam herenhuis

De ingrijpende verbouwing en vergroting van het woonhuis van Hendrik Borst, met links zijn pakhuis, 1912 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

met beeldbepalende Jugendstil-elementen. In 1953 werd het pand in zijn schoonheid aangetast door het plaatsen van een detonerende erker op de eerste verdieping en het verwijderen van het smeedijzeren hekwerk en de raamprofileringen. Vijf jaar later werd van de benedenverdieping een garage gemaakt met de daarbij behorende grote deuren. Nog veel later nam men het in gebruik als moskee, in welke hoedanigheid het gebouw op 9 juni 2006 in vlammen opging.

18. Pakhuis met droogzolders

In april 1900 verkreeg Levie (ook wel Louis J.) van Gelderen (1868-1937), directeur van de N.V. Visscherij Maatschappij Vlaardingen, het erfpachtsrecht van een perceel grond aan de nieuw aangelegde Koningin Wilhelminahaven. De V.M.V. was opgericht op 8 juni 1895 door reder Van Gelderen, die tijdens een veiling een logger – de VL 167 Marie Henriette – had weten te verwerven. Op 1 juni 1900 diende hij een verzoek in om op dit perceel een pakhuis en winkel met woonhuis te mogen stichten. Het ‘pakhuis’ betreft het huidige rijksmonument aan de Koningin Wilhelmi-

Haringhandel ‘John de Lorijn’, Koningin Wilhelminahaven NZ 11b, z.j. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

nahaven NZ 11a, dat nog in authentieke staat verkeert. Het aanzicht van Koningin Wilhelminahaven NZ 11b werd in 1911 echter ingrijpend gewijzigd: het winkel-woonhuis is volledig verbouwd en de daarachter staande droogloods vergroot.

Levie van Gelderen droeg in 1929 de leiding van het bedrijf over aan zijn neef Jozef Katan (1883-1943), die in 1913 reeds was benoemd tot adjunct-directeur. In 1939 werd Dirk Kwakkelstein mededirecteur.

Een deel van het pand werd in 1972 door de V.M.V. in gebruik genomen als kantoorruimte. Dat de haring altijd een prominente rol is blijven spelen, moge blijken uit het feit dat haringhandel en visrestaurant John de Lorijn momenteel de uitbater is.

19. De voormalige Romi-fabriek

In 1882 werd door de uit Noord-Brabant afkomstige Constant Hendrik Hummelinck (1843-1914) de N.V. Hollandia, Hollandsche Fabriek van Melkproducten opgericht, waarvan hijzelf directeur werd. Na een moeilijke aanlooptijd, waarin geen winst werd gemaakt, keerde in 1888 het tij en begonnen de bedrijfs-

De Romi-fabriek, Koningin Wilhelminahaven NZ 17, 1964 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

resultaten een stijgende lijn te vertonen. Het conserveren van melk gebeurde door condenseren: indamping onder toevoeging van suiker. Om verzekerd te zijn van een continue toevoer werd in 1899 door Hummelinck vergunning gevraagd en verkregen voor de bouw van een suikerraffinaderij aan de Koningin Wilhelminahaven. Het gebouw werd ontworpen door de eigen bouwkundige, Pleun van den Berg (1863-1944), in een neo-renaïssancistische stijl, compleet met fraaie vestibule met mozaïekvloer. Het pakhuis van de ruwe suiker was gelegen op de begane grond. Hier vandaan werd de grondstof met een lift naar boven vervoerd om daar verschillende bewerkingen te ondergaan, tot zij in de vorm van stroop in de eigenlijke raffineermachine belandde. In 1909 werd het voorgebouw aan de havenzijde verlengd. Inmiddels in handen van de Centrale Suiker

Maatschappij werd de fabriek in 1936 verkocht aan de Rotterdamsche Margarine Industrie J.M. Zwerver N.V., beter bekend als de 'ROMI'. Deze firma gaf in het daaropvolgende jaar opdracht aan de landelijk bekende architect D. Roosenburg tot verbouwing van een gedeelte van de fabriek tot kantoor. De zijgevel kreeg een functionalistisch aanzien en werd voorzien van een trap met bordes buiten de gevellijn.

Enkele jaren geleden zijn de activiteiten van ROMI Smilfood verplaatst naar Heerenveen. Een aantal oud-werknemers heeft echter een deel van de werkzaamheden voortgezet onder de naam FOOD4U.

20. De laad- en losbruggen bij de Vulcaanhaven

In 1913 kocht de scheepswerf 'Vulcan' uit Stettin een stuk opgespoten terrein aan de Schiedamsedijk, waaraan een half jaar later al het eerste schip met erts werd gelost. Er was toen nog geen echte haven, maar slechts een

inham, waar schepen aan boeien konden worden afgemeerd. Pas tussen 1921 en 1923 werden de kademuren en de ertspuit aangelegd en werden de enorme laadbruggen geplaatst. De Vulcaanhaven was in de eerste plaats dus een ertsoverslaghaven, die in 1927 al 20% van het Rotterdamse ertstotaal oversloeg.

Aan de overzijde van het ertsoverslagbedrijf Vulcaan werd in 1920 het Havenbedrijf Vlaardingen Oost gevestigd, met dwarshelling en met dokken, waar schepen konden worden gerepareerd. Een groot deel van de haven is sinds 2006 in gebruik bij Norfolkline, die tot dan de thuisbasis had in Scheveningen.

De laad- en losbruggen van de European Bulk Service, 1998 (Foto: Jan Borsboom; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

In de jaren '50 van de vorige eeuw werden bij de Vulcaanhaven drie laad- en losbruggen gebouwd, waarvan er inmiddels één is verdwenen. De twee resterende bruggen kregen in 2007 de status van Rijksmonument. Het zijn typische voorbeelden van industriële technologie uit de tijd van de wederopbouw. De brug wordt langs de kade verreden totdat de kraan zich ter hoogte van de laadruimte bevindt. Daarna wordt het deel dat zich boven de haven bevindt, neergeklapt. Een hijskraan met grijper die onder de kraan heen en weer beweegt, brengt vervolgens de lading aan wal.

21. Cincinnati Building

Op 29 januari 1952 werd door de Gemeente Vlaardingen, samen met de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V.

en de Twentsche Bank N.V., de N.V. Vlaardingsche Exploitatie Maatschappij van Fabrieksgebouwen opgericht. Deze had tot doel: het verwerven c.q. stichten van fabrieks- en andere gebouwen, in gebruik te geven aan de in Vlaardingen te vestigen Cincinnati-Nederland N.V., een dochteronderneming van de Cincinnati Milling Machine Corp. uit Ohio.

Velen kwamen op 15 juni 1954 het nieuwe Cincinnati-gebouw bezichtigen, 1954 (Foto: Foto-technisch Bureau 'Dimo'; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Het bedrijf dateerde al van 1884 en was in de loop van de jaren uitgegroeid tot de voornaamste fabrikant van gereedschapsmachinerie in de Verenigde Staten, met de auto- en vliegtuigindustrie als belangrijkste afnemers. De keuze voor Vlaardingen werd door het bedrijf ingegeven vanwege de centrale ligging ten opzichte van de belangrijke water- en spoorwegverbindingen én de arbeidsinzet van het Nederlandse volk. De gemeente verleende graag haar medewerking aan de plannen, want het aantrekken van industriële bedrijvigheid leidde immers tot meer werkgelegenheid.

Op 20 januari 1953 werd aan de N.V. een bouwvergunning afgegeven voor het bouwen van een fabriek met kantoorgebouw op een terrein langs de Schiedamsedijk. Het kantoorgebouw – een verkleinde kopie van het hoofdkantoor in Ohio – was een ontwerp van het eigen bedrijfsbureau. De opdracht voor de bouw van de fabriekshallen, met de karakteristieke gekromde sheddaken, werd verstrekt aan het architectenbureau Van Tijen en Maaskant. Op 15 juni 1954 werd het complex onder grote publieke belangstelling geopend door Prins Bernhard. In 1959 vonden uitbreidingen plaats met een nieuwe kantoorvleugel (oostkant) en een nieuwe fabriekshal, waardoor een verdubbeling van de beschikbare ruimte ontstond. Inmiddels is het gebouw niet meer in eigendom van Cincinnati Milacron en wordt het verhuurd aan diverse bedrijven.

22. Het sportpark 'De Vijfsluizen'

Al voor de Tweede Wereldoorlog had de Bataafsche Petroleum Maatschappij (B.P.M.) plannen om te komen tot de stichting van een groot sportpark en daarvoor was zelfs al een krediet verleend. In 1950 namen de plannen vaste vorm aan, toen de chef van de bouwkundige dienst van het bedrijf, S. van Riet, opdracht kreeg een ontwerp te maken voor een 'recreatieoord' voor de employé's van de B.P.M. Op 29 juli 1952 werd de bouwvergunning afgegeven voor de bouw van een clubhuis, sporthal en zwembad met bijgebouwen op een terrein in de Babberspolder nabij de Schiedamsedijk. De eerste paal werd geslagen op 21 augustus 1952, waarna ook een begin werd gemaakt met de beplanting van het elf hectaren grote complex. Het Nederlands Olympisch Comité adviseerde bij de totstandkoming van de inrichting van de sportaccommodaties. Op 22

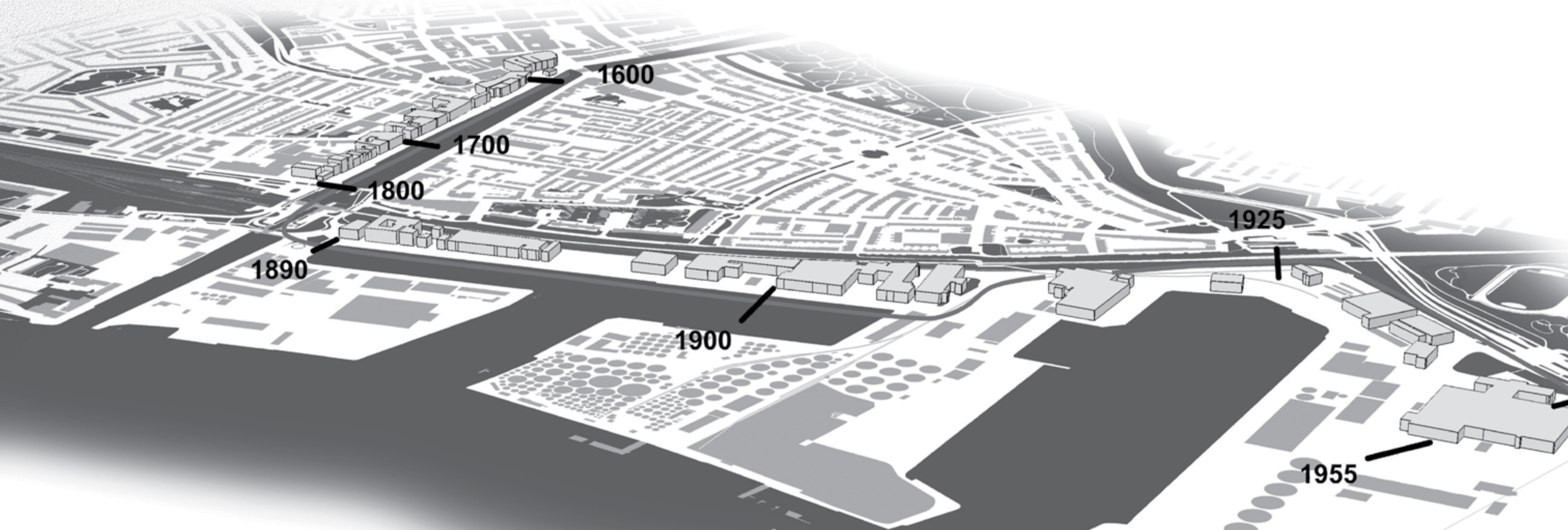

augustus 1953 werd het sportpark feestelijk in gebruik genomen. De directie van de B.P.M. schonk het geheel aan de directie van zijn installaties Rotterdam (Pernis), Vlaardingen en Maassluis ten behoeve van de leden van de personeelsvereniging R.O.V.S. (Rotterdamse Ontspanningsvereniging S.H.E.L.L.). De naam 'De Vijfsluizen' was het voor de hand liggende resultaat van een onder het personeel gehouden prijsvraag: de ambachten van Vrijenban, Hof van Delft, Berkel, Kethel en Pijnacker hadden elk hun afwatering door de naar deze ambachten genoemde sluizen in de Poldervaart, die langs het sportpark loopt.

Inmiddels zijn alle sportieve activiteiten verplaatst naar sportcomplex Polderpoort en ligt 'De Vijfsluizen' er verlaten bij. Shell heeft het sportpark verkocht aan een projectontwikkelaar, die er een businesspark wil ontwikkelen, mét behoud van de oorspronkelijke elementen.

Rechts: Het landschappelijke Shell-sportpark De Vijfsluizen, z.j. (Foto: Skanfilm; Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Boekbespreking

‘Vlaardinger-Ambacht. Daar gebeurde ‘t!’.

De inwoners van Vlaardingen die ten noorden van de Schiedamsedijk en ten westen van, pakweg, de Burgemeester Pruissingel wonen realiseren zich waarschijnlijk niet dat ze ruim een halve eeuw geleden nog inwoners waren geweest van een buurgemeente: Vlaardinger-Ambacht. Qua grondgebied tien keer groter, maar met tien keer minder inwoners dan Vlaardingen omgaf Vlaardinger-Ambacht de stad als een groot hoefijzer. Het was een landelijke gemeente, maar in de jaren dertig van de vorige eeuw kwam daar verandering in, toen er diverse wijken opgebouwd werden.

Een rustige en mooie omgeving om te wonen en veel forenzen deden dat dan ook. In 1941 is Vlaardinger-Ambacht samengevoegd met Vlaardingen, maar het heeft toch nog altijd een eigen karakter gehouden. Eén van de bekendste huidige inwoners van dit stadsdeel, verzamelaar/museumdirecteur/boekenschrijver/historicus Jan Anderson heeft zijn liefde voor zijn woonomgeving vorm gegeven in dit boek, daarbij puttend uit zijn rijke verzameling afbeeldingen. En het is geen eenvormig plaatjesboek geworden, maar meer een verzameling korte verhalen in beeldvorm. Onder meer een verzameling foto's over het boerenleven langs de Kethelweg van voormalig Streekmuseumvrijwilliger Piet Oosthoek, door onze huisdrukker toepasselijk vormgegeven als een album met familiekiekjes, een serie foto's over smid J.F. Bergeman, over architect Jacob Snijders, die vele beeldbepalende panden in Ambacht heeft ontworpen en een fotoverhaal van een van de belangrijkste ondernemers, autodealer Piet van der Kooij. En verder veel plaatjes van straten, genomen op de grond en vanuit de lucht, van mensen en vooral van voorbije tijden en dingen. Een heerlijk boek om te lezen en vooral te bekijken.

‘Vlaardinger-Ambacht. Daar gebeurde ‘t!’ door Jan Anderson. Verkrijgbaar bij het Streekmuseum Jan Anderson en de Vlaardingse boekhandel voor € 19,50.

Ledenactiviteiten

Gezien de beperkte ruimte in dit Tijd-Schrift - door de veelheid aan artikelen over de komende Open Monumentendag op zaterdag 13 september - zal ik in het kort de (andere) hoogtepunten in de komende maanden nog even aanhalen. Kijkt u voor meer gedetailleerde informatie dus nog even terug in het vorige Tijd-Schrift!

Allereerst de ‘reguliere’ HVV-activiteiten die nog dit najaar plaatsvinden: Op zaterdag 27 september brengen we een bezoekje aan de ‘deelgemeente’ Overschie. Opgave uiterlijk 6 september per telefoon: 435 3322.

Dinsdagavond 28 oktober hebben we een ‘reprise’ van de Klederdracht-avond die in april moest komen te vervallen. Hannie Baauw zal tijdens een interessant programma (en misschien ook wel met uw hulp, als u destijds tenminste lid was van de Klederdrachtgroep of van het Vlaardings Vissersvrouwenkoor - zie het vorige Tijd-Schrift) alle weetjes trachten te bundelen! Aanvang 20.00 uur in zaal De Deel (aan de Baarnhoeve, Holy Noord).

Dinsdagavond 25 november zal Hans Mathijssen ons uitgebreid komen vertellen over onze oud-burgemeester Jan Heusdens, die Vlaardingen opjoeg in de ‘Vaart der Volkeren’. Deze avond loopt een beetje parallel aan de uitgave van ons nieuwe Jaarboek. Het wordt een interessante lezing met veel plaatjes over de ontwikkelingen van Vlaardingen vanaf de 2e Wereldoorlog. Aanvang 20.00 uur in de Burgerzaal van het Stadhuis, ingang bij Dirk III op de hoek van de Markt met de Schoolstraat.

Dan zijn er natuurlijk ook nog een aantal activiteiten (weliswaar niet of slechts gedeeltelijk door de HVV mee-georganiseerd) die u als liefhebber niet mag missen:

- **Zaterdag 13 september:** de Open Monumentendag (zie elders in dit TijdSchrift).
- **Maandag 15 september:** start van de nieuwe

Ken uw Stad-cyclus. op 14 achtereenvolgende maandagen (in een middaggroep of avondgroep) hoort u alle interessante wetenswaardigheden over de geschiedenis van Vlaardingen. Opgeven: 435 3322, maar wacht niet te lang, want vol = vol.

- **Zaterdag 11 oktober:** Landelijke Archievendag (open huis), als onderdeel van de Landelijke Week van de Geschiedenis, met daarin ook:

- **Vrijdag 17 oktober:** ‘griezeltocht’ door oud-Vlaardingen, vooral voor de jeugd van ca. 8 - 14 jaar (maar ook de ouders en anderen kunnen met onze Stadsgidsen mee op pad, door alle sloppen en stegen!). Onderweg komen vooral de oude verhalen aan bod (dit is het landelijke thema van de Week van de Geschiedenis). De start is om 19:13 uur vanaf het Stadhuis. Let t.z.t. vooral op de informatie in de kranten.

- **Vrijdag 21 november:** de 1e Vlaardingse KUS-KWIS (Ken uw Stad Vlaardingen). Inschrijfformuliertjes zijn vanaf 10 september verkrijgbaar ‘naast de molen’, tel. 435 3322, of via www.ken-uw-stad.nl. Een leuke activiteit om (in groepjes van drie) uw kennis van Vlaardingen te testen tijdens dit (bij voldoende animo wellicht jaarlijks terugkerende) nieuwe evenement.

Over de activiteiten van onze vereniging op 27 januari, 24 februari, 24 maart en 21 april van het komende jaar, alsmede over de busreis op zaterdag 27 juni (een interessante excursie langs de Hollandse Waterlinie!) leest u weer in ons volgende nummer, dat begin december zal verschijnen.

Namens de werkgroep Ledenactiviteiten:
Arie Ouwendijk (info: 435 3322).

Historische Vereniging Vlaardingen

internet: www.hvv-vlaardingen.nl

e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl